

Leo Trotskij

De Trettens deklARATION

För centralkommitténs och centrala kontrollkommissionens i SUKP(B) plenum i juli 1926

Till alla medlemmar av centralkommittén och centrala kontrollkommissionen: En deklARATION

De direkt hotfulla företeelser som på sistone blivit allt mer uppenbara inom partiet fordrar en noggrann och omsorgsfull bedömning. Trots de försök ledningen gjort att isolera en viss del av partiet från den stora massan av arbetare och få partiet att avvika från den rätta vägen är vi orubbligt för att bevara enheten inom partiet. Just av detta skäl vill vi på det mest direkta, klara och rent av skarpa sätt, och utan att lämna något osagt eller försöka sudda ut eller förmildra något, lägga fram vår syn på de grundläggande orsakerna till de skadliga företeelser som hotar partiet.

1) Byråkratismen som källa till fraktionismen

Den direkta orsaken till den allt mer allvarliga krisen inom partiet utgörs av byråkratismen, som vuxit på ett förfärande sätt sedan Lenins död och som fortsätter att växa.

Det styrande partiets centralkommitté förfogar inte bara över ideologiska och organisatoriska medel för att påverka partiet, dvs inte bara medel på partinivå utan även ekonomiska sådana och på regeringsnivå. Lenin var hela tiden medveten om risken för att koncentrationen av den administrativa makten till partiapparaten skulle kunna leda till ett byråkratiskt tryck mot partiet. Det var just av detta skäl som Vladimir Iljitj kom på idén med en kontrollkommission som, utan att ha något egen administrativ makt, skulle ha alla nödvändiga befogenheter för att bekämpa byråkratismen samt slå vakt om partimedlemmarnas rätt att fritt uttrycka sina åsikter och rösta i enlighet med sina samveten utan rädsla för några påföljder.

Resolutionen från partikonferensen i januari 1924 fastslog att en speciellt viktig uppgift för kontrollkommissionen i rådande läge var att ta upp kampen mot byråkratiska felsteg inom partiapparaten och i partiets verksamhet och ställa till ansvars de partirepresentanter som hindrat principerna om arbetardemokrati från att sättas i verket i partiorganisationerna (försök att utöva påtryckningar mot fria åsiktsyttringar vid partimöten, åsidosättande av partiets regler om val underifrån, osv.).

Faktum är dock – och det måste framhållas först av allt – att centralkommittén som sådan blivit ett rakt igenom administrativt organ, som hjälper andra byråkratiska organ att utöva påtryckningar och genomföra bestraffningsåtgärder åt dem, förfölja allt självständigt tänkande inom partiet, alla kritiska röster, all uttalad oro för partiets öde och varje kritisk kommentar mot någon i partiledningen.

”Med arbetardemokrati inom partiet”, heter det i resolutionen från tionde partikongressen, ”avses den organisatoriska form som, tillsammans med genomförandet av kommunistpartiets politik, tillförsäkrar varje partimedlem, ända till de mest efterblivna, en aktiv roll i partiets verksamhet genom att kunna ta upp alla frågor till diskussion, lösa dem men också ge var och en en aktiv roll i partibygget. Arbetardemokratins utesluter alla systematiska utnämningar uppifrån och uttrycks bäst genom att alla institutioner väljs underifrån, ansvar, kontroll, osv.”

Endast om partiet genomsyras av dessa principer kan det skydda sig mot den fraktionism som är oförenlig med de vitala intressena hos proletariatets diktatur. Att skilja kampen mot fraktionsverksamheten från frågan om hur partiet leds innebär att man undviker frågans kärnpunkt, att byråkratiska felsteg ges näring och följaktligen att befrämja just fraktionsverksamhet.

Resolutionen från den 5 december 1923, som antogs enhälligt, pekar direkt på det faktum att byråkratismen, genom att undertrycka åsiktsfrihet och kväva kritik, oundvikligen kommer att tvinga ärliga partimedlemmar in på hemlighetens och fraktionalismens väg. Det korrekta i denna utsaga har till fullo bekräftats av de senaste händelserna, framför allt "affären" Lasjevitj, Belenkij m fl. Det skulle vara en brottlig förbindelse att utmåla denna affär som följden av illvilja hos någon speciell person eller grupp. I själva verket står vi inför en tydlig och oomtvistlig följd av den rådande trenden, där all diskussion sker uppifrån med de vanliga medlemmarna som passiva åhörare som bara tänker på egen hand i enstaka fall och eller i hemlighet.

De som är missnöjda, känner tvekan, eller är av annan uppfattning är rädda för att höja rösten på partimötena. De breda lagren av partimedlemmar får bara höra tal av personer i ledande ställning och där allt härrör från samma schematiska hållning. Banden försvagas och förtroendet för partiledningen minskar. Vid partimöten råder en högtidlig stämning och med detta följer en ofrånkomlig apati. När det blir dags för omröstning är ofta bara en obetydlig minoritet fortfarande kvar: de andra har skyndat sig därifrån för att slippa bli tvingade att rösta för beslut som fattats på förhand. Resolutioner antas i allmänhet "enhälligt", aldrig i någon annan form. Allt detta återspeglas i partiorganisationernas inre liv. Partimedlemmarna är rädda för att ge uttryck åt sina djupaste tankar, förhoppningar och behov. Detta är den verkliga orsaken bakom "affären" Lasjevitj m fl.

2) Orsakerna till den ökade byråkratismen

Det står tämligen klart att det ledningen får allt svårare att genomföra sin politik med partidemokratiska metoder, ju mer arbetarklassens avantgarde upplever att denna politik inte är deras. Klyftan mellan inriktningen på den ekonomiska politiken och vad det proletära avantgardet känner och tycker ökar oundvikligt behovet att öka trycket och ger en administrativt-byråkratisk prägel åt all politik. Alla andra förklaringar till byråkratismens tillväxt är av sekundär natur och kommer inte åt problemets kärna. Att industrin släpar efter den ekonomiska utvecklingen i landet som helhet innebär att proletariats specifika vikt i samhället minskar, trots dess numerära tillväxt. Industrins oförmåga att påverka jordbruket och kulakernas snabba tillväxt minskar fattigböndernas och lantarbetarnas samhälleliga betydelse och minskar deras självförtroende och förtroende för regeringen. Att lönerna släpar efter den ökade levnadsstandarden för icke proletära element i städerna och övre skikt i byarna leder oundvikligen till en minskning av arbetarnas politiska och kulturella medvetenhet om sig själva som härskande klass. Detta är den viktigaste orsaken till arbetarnas och fattigböndernas markant minskade deltagande i valen till sovjeterna, något som utgör en varning av det allvarligaste slaget för vårt parti.

3) Löneproblemen

Under de allra senaste månaderna har tanken på att vi med alla medel ska garantera stabila reallöner i en tid av ekonomiska svårigheter och att vi så fort läget förbättras bör inrikta oss på att höja dem försetts med etiketten "demagogi". Men ett sådant förhållningssätt är det mest grundläggande och nödvändiga för en arbetarstat. De proletära massorna, eller dess avgörande centrala kärna, är tillräckligt mogna för att förstå vad som är möjligt och vad som inte kan uppnås. Men när de dag ut och dag in får höra att vi går framåt ekonomiskt, att vår industri befinner sig i ett uppsving, att alla påståenden om att industritillväxten är otillräcklig är felaktiga, att all kritik av vår ekonomiska ledning grundar sig på pessimism, bristande tillit, osv; och när, å andra sidan, de samtidigt får höra att kravet på att bibehålla reallönerna på nuvarande nivå och att de kan höjas i framtiden är demagogi kan arbetarna inte förstå hur den officiella optimismen beträffande de allmänna perspektiven stämmer överens med pessimismen när det gäller lönerna. Sådant tal ger oundvikligen massorna intryck av att vara

felaktigt, undergräver förtroendet för officiella källor och ger upphov till underströmmar av oro. På grund av misstro mot officiella möten, rapporter och omröstningar ser även fullt disciplinerade partimedlemmar det nödvändigt att ta reda på – genom att gå vid sidan av partiapparaten – vad som verkligen rör sig i huvudena på de vanliga arbetarna. Detta innebär en fara av allvarligaste slag. Och vi måste upphöra med att ägna oss åt symptomen och i stället gå till roten med det onda, framför allt den byråkratiska inställningen i lönefrågan.

När förslaget om att behålla den rådande reallönenivån, ett helt berättigat och nödvändigt förslag, avvisades vid Aprilplenomet var det ett slående och tydligt misstag som i själva verket innebar en sänkning av lönenivån. Införandet av en jordbruksskatt på en viss del av den totala lönesumman gjorde bara saken värre.

Effekterna av detta på den vardagliga tillvaron och stämningarna bland arbetarna blev än mer skarpa genom det inkorrekta sätt på vilket ”hushållning med resurserna” introducerades. Kampen för ett mer korrekt, mer noggrant, mindre slösaktigt sätt att hushålla med statens resurser, något som i sig är helt nödvändigt, har – som följd av en inkorrekt hållning, som i första hand bestått i att man inte utgått från arbetarnas och böndernas intressen – lett till en mekanisk taktik för att öka trycket uppifrån och ytterst till att öka trycket på arbetarna och på de mest utsatta och sämst avlönade skikten och grupperna. Detta tredubbla misstag – i lönefrågan, jordbruksskatten och ”hushållning med resurserna” – måste korrigeras på ett avgörande sätt och utan undanflykter. Vi måste omedelbart lägga grunden för en viss löneförhöjning till hösten med början i de kategorier som ligger sämst till. Detta är fullt möjligt utifrån det rådande läget för vår ekonomi och budget och trots de svårigheter som fortfarande finns och som kommer att uppstå. I själva verket måste vi just för att komma över dessa svårigheter öka massornas aktiva materiella intresse för att höja produktiviteten inom den statsägda industrin. Allt annat skulle vara oerhört kortsiktigt, inte bara politiskt utan även ekonomiskt. Det vore därför ett kolossalt misstag om det kommande plenarmötet i juli vägrade ta den allmänna frågan om arbetarnas situation i beaktande och om man vägrade att ge klara direktiv i den utomordentligt viktiga frågan om byggande av bostäder för arbetarna.

4) Frågan om industrialiseringen

Det år som gått har med full tydlighet visat att den statliga industrin släpar efter den ekonomiska utvecklingen i landet som helhet. Den nya skörden lider åter brist på industrivaror. Men vägen framåt mot socialismen kan bara garanteras om den industriella tillväxten, i stället för att släpa efter den allmänna utvecklingen inom ekonomin, drar med sig resten av ekonomin och systematiskt för landet närmare den teknologiska nivån i de utvecklade kapitalistiska staterna. Allt måste underordnas detta mål, som är lika avgörande för såväl proletariatet som bönderna. Bara om industrin utvecklas på ett tillfredsställande sätt kan både högre löner för arbetarna och billigare varor för byarna garanteras. Det vore meningslöst att grunda några som helst beräkningar om framtiden på utländska investeringar, som vi inte kan förse med någon betydelsefull roll, än mindre ledande, för vår ekonomi utan att undergräva den socialistiska karaktären på vår industri. Vår uppgift blir då att använda oss av en korrekt skatte-, pris- och kreditpolitik, osv., i syfte att uppnå en sådan fördelning av rikedomarna både i städer och på landet att skillnaderna mellan industri och jordbruk kan överbryggas så fort som möjligt.

Om de övre skikten ute i byarna klarade av att hålla inne förra årets skörd till denna vår, och därmed skada både export och import, öka arbetslösheten och få detaljhandelspriserna att stiga, innebär det att den ekonomiska politik och skattepolitik som gav kulakerna möjligheten att följa en sådan linje mot arbetarnas och böndernas intressen var ett misstag. Under sådana förhållanden är en riktig skattepolitik, tillsammans med en riktig prispolitik, en betydelsefull del av en socialistisk förvaltning av ekonomin. Flera hundra miljoner rubel, som ackumulerats

och koncentrerats i händerna på de övre skikten i byarna, tjänar nu till att öka på det skuldslaveri som de fattiga på landsbygden utsätts för av lånehajar och ockrare. Köpmän, mellanhänder och spekulanter har redan samlat på sig hundratals miljoner rubler som sedan länge omvandlats till miljarder. Det är nödvändigt att använda skatteskraven mer energiskt i syfte att dra fram en betydande del av dessa resurser och satsa dem på industrin, stärka systemet med jordbrukskrediter och förse de sämst ställda i byarna med stöd i form av maskiner och utrustning på förmånliga villkor. Frågan om *smytjkan* mellan jordbruk och industri handlar under rådande omständigheter framför allt om industrialisering. Och samtidigt åser partiet med stor oro att resolutionen från fjortonde partikongressen om industrialisering åsidosätts, vilket än mer gäller resolutionerna om partidemokrati som reducerats till ingenting. I denna avgörande fråga, som är livsavgörande för Oktoberrevolutionen, vill inte partiet vara beroende av de officiella förslagen till handlingslinje, som ofta inte dikteras av omsorg om saken utan av fraktionsstridernas intressen. Partiet önskar få veta hur det ligger till med saker och ting, tänka igenom dem, pröva dem och själv fatta beslut om dem. Det nuvarande styret hindrar detta. Det är just på grund av denna situation som partidokument börjar cirkulera i hemlighet och "Lasjevitjaffären" och andra problem uppstår.

5) Landsbygdspolitiken

Vad gäller jordbrukspolitiken är faran för *en vändning till de övre skikten* i byarna alltmer tydlig. Man kan redan höra inflytelserika stämmor öppet förespråka att ledningen för jordbrukskooperativen läggs över i händerna på "den starke" mellanbonden; man hävdar att kulakernas bidrag kan hållas i total hemlighet och att vårdslösa eller ineffektiva skuldsatta, dvs fattigbönderna, ska fås att sälja de redskap de är mest i behov av, och så vidare. Alliansen med mellanbönderna håller på att omvandlas till en satsning på de "välbärgade" mellanbönderna som vanligen visar sig vara en juniorversion av kulakerna. En av den socialistiska statens främsta uppgifter är att dra ut fattigbönderna ur deras dödläge genom att bilda kooperativ. Den socialistiska statens otillräckliga resurser gör för närvarande alla dramatiska förändringar omöjliga. Men detta berättigar inte att man blundar för det verkliga tillståndet, att man proppar fattigbönderna fulla med föreläsningar om att de måste göra sig av med sin psykologiska beroendeställning på samma gång som man intar en överdrivet välvillig hållning till kulakerna. Denna inställning, som man stöter på allt oftare i vårt parti, hotar att skapa en djup klyfta mellan oss och vår viktigaste bundsförvant i byarna – de fattiga. Men det är bara genom en obrottslig länk mellan proletariatet och de fattiga i byarna som en korrekt allians mellan dem och mellanbönderna kommer att bli möjlig, dvs en allians där arbetarklassen står för ledarskapet. Och faktum är att beslutet från Oktoberplenium i fjol om att organisera de fattiga i byarna till dags dato inte blivit tillämpat i våra lokala organisationers arbete. Och faktum är också att det även på hög administrativ nivå finns en klar tendens att jordbrukskooperativen så långt som möjligt håller tillbaka kadrer som är kommunister eller fattigbönder och ersätter dem med "starka" mellanbönder. Och faktum är också att vi nu överallt under förevändning av en allians mellan fattig- och mellanbönder kan konstatera hur fattigbönderna underordnas mellanbönderna och via dem kulakerna.

6) Byråkratisk deformation av arbetarstaten

Antalet arbetare inom den statliga industrin i vårt land är ännu inte uppe i två miljoner; om man lägger till transportsektorn handlar det om under tre miljoner. Regeringspersonal, experter, personer sysselsatta inom den kooperativa sektorn och alla andra sorters kontorsanställda är på intet vis färre. Denna statistiska jämförelse vittnar i sig om byråkratins kolossala politiska och ekonomiska roll. Det står helt klart att statsapparaten till sin sociala sammansättning och levnadsstandard till stor del är borgerlig eller småborgerlig och avlägsnar

sig från proletariatet och fattigbönderna mot å ena sidan de bekvämt installerade intellektuella och å andra sidan köpmännen, jordrentiärerna, kulakerna och den nya borgarklassen.

Hur många gånger talade inte Lenin om de byråkratiska deformationerna av statsapparaten och om nödvändigheten för fackföreningarna att i många fall försvara arbetarna mot sovjetstaten. Men just på detta område är partibyråkratin infekterad av illusioner och självbedrägeri av det farligaste slag. Det kom tydligast till uttryck i Molotovs tal vid den fjortonde partikonferensen i Moskvaregionen (*Pravda*, 13 december 1925). ”Vår stat”, sade han, ”är en arbetarstat ... Men man erbjuder oss en formel enligt vilken det vore korrekt att säga att arbetarklassen måste dras än närmare till vår stat ... Vad innebär detta? Vi skulle alltså ställa oss uppgiften att dra arbetarklassen närmare vår stat. Men denna vår stat – vem tillhör den om inte arbetarna? Är det inte proletariatets stat? Hur ska de dras närmare staten, dvs hur ska arbetarna dras närmare den arbetarklass som har makten och kontrollerar staten?”

Dessa märkliga ord förnekar just att det proletära avantgardet ideologiskt och politiskt håller på att underordna sig statsapparaten. Vilket enormt avstånd är det inte mellan detta synsätt och Lenins som i en av sina sista artiklar skrev att vår statsapparat ”är endast lätt uppiffad upptill, men i övrigt utgör den en högst typisk rest av vårt gamla statsmaskineri.”¹ Det ses nu som självklart att varje verkligt seriös, och inte bara formell, kamp mot byråkratismen ska betecknas som enbart störande, grälsjuka och fraktionsverksamhet.

7) Byråkratisk deformation inom statsapparaten

1920 såg sig partikonferensen, under Lenins ledning, tvungen att förklara det oacceptabelt för partienheter, eller enskilda kamrater, att vägledas av andra hänsyn än de som var avgörande för den fråga det handlade om. ”Varje försök att trycka ned kamrater på grund av att de är av avvikande mening i den ena eller andra frågan kan inte tolereras av partiet.” Partiets praktik idag går emot denna resolution på alla punkter. Verklig disciplin attackeras och försvagas och ersatt med underordning till inflytelserika personer inom apparaten. Kadrer som partiet kunde lita på under de svåraste av tider drivs bort från leden i allt större antal; de omplaceras, hamnar i exil, förföljs och ersätts överallt av okända namn som aldrig prövats men kompenseras detta med att uppvisa en ovillkorlig lydnad. Dessa grova byråkratiska brister i partiets sätt att fungera är orsaken till att kamraterna Lasjevitj och Belenkij, som i mer än två decennier gjort sig kända som hängivna och disciplinerade medlemmar, hamnat på de anklagades bänk. Anklagelserna mot dem är en anklagelse mot den byråkratiska deformationen inom partiapparaten.

Vikten av en hårt sammanknuten centraliserad apparat inom bolsjevikpartiet behöver inte förklaras. Utan en sådan stabil ryggrad i partiet hade den proletära revolutionen inte varit möjlig. Partiapparaten utgörs till största delen av hängivna och uppoffrande partimedlemmar, personer utan något annat motiv än att kämpa för arbetarklassens intressen. Under ett korrekt fungerande parti och om partiets krafter disponeras optimalt skulle dessa partiarbetare med framgång bidra till att förverkliga partidemokratien.

8) Byråkratismen och den vanlige arbetarens vardag

Byråkratismen slår hårt mot arbetarna på alla områden – inom partiet, i ekonomin, vardagsliv och kultur. Partiets sociala sammansättning har onekligen förbättrats de senaste åren, men samtidigt har det framgått att det ökade antalet arbetare inom partiet, inklusive de som kommer direkt från verkstadsgolvet, i sig själv inte är tillräckligt för att skydda partiet från byråkratisk deformation och andra faror. I själva verket är basmedlemmarnas relativa betydelse ytterst liten under det nuvarande styret inom partiet, ofta mer eller mindre noll.

¹ Lenin, [Hur vi bör omorganisera arbetar- och bondeinspektionen](#) (23 januari 1923)

Den olyckligaste följden av det byråkratiska styret är det sätt det påverkar ungdomen bland arbetare och bönder. Under NEP kan ungdomen, som saknar erfarenhet av tidigare klasskamp, bara nå en bolsjevikisk nivå genom självständig tankeverksamhet, att förhålla sig kritiska och pröva saker i praktiken. Vladimir Iljitj manade oss ofta att vara speciellt noggranna och uppmärksamma när det gällde den ideologiska utvecklingen bland ungdomen. Men byråkratismen handlar tvärtom: den hämmar ungdomens utveckling, trycker ner de tvivel och frågor de har, sätter stopp för kritik och utsår misstro och missmod å ena sidan och karriärism å den andra. På ledande håll inom kommunistiska ungdomsförbundet har karriärismen under den gångna perioden vuxit sig till oanade höjder och banat väg för många ny byråkrat från de ungas och oerfarnas led. På grund av detta finns en allt tydligare tendens att proletärer, fattigbönder och lantarbetare drivs bort från kommunistiska ungdomsförbundets ledning av intellektuella och kälkborgare, som har lättare att anpassa sig till den hierarkiska ledningens krav men befinner sig på större avstånd från arbetarna och de undre skikten bland bondemassorna. För att trygga en korrekt proletär linje inom kommunistiska ungdomsförbundet, lika mycket som inom partiet, måste ratten vridas mot demokratisering, dvs att skapa en atmosfär där ungdomen kan arbeta, tänka, kritisera, fatta beslut och bygga en revolutionär mognad under partiets uppmärksamma ledning.

Det byråkratiska styret sprider sig som rost i tillvaron på varje fabrik och verkstad. Om partimedlemmar förnekas rätten att kritisera sina distriktskommittéer, provinskommittéer eller centralkommittén förnekas de möjligheten att uttrycka kritik av sina närmaste överordnade. Partimedlemmarna blir skrämde. En administratör som lyckas garantera sig stöd av sekreteraren i en högre partiorganisation på grund av att han är ”en lojal person”, tillförsäkras sig därmed också skydd mot kritik underifrån och ofta även för ansvar för misskötsel eller direkt småtyranni.

I en socialistisk ekonomi under uppbyggnad är ett grundläggande villkor för hushållning med nationella resurser en sträng kontroll från massornas sida, framför allt arbetare på fabriker och verkstäder. Så länge de inte öppet får kritisera och sätta sig upp mot missförhållanden och övergrepp och utan fruktan för att bli kallade medlemmar av Oppositionen, ”missnöjda element”, eller bråkstakar, eller att bli uteslutna ur particellen eller rent av från fabriken – så länge som de inte kan göra detta kommer kampen för ”hushållning” eller högre produktivitet oundvikligen att hamna på den byråkratiska vägen, dvs oftast slå mot arbetarnas vitala intressen. Det är just vad vi ser hända nu. När ineffektivitet och nonchalans bestämmer lönenivåer och arbetsnormer, vilket försvårar tillvaron för arbetarna, är det nio gånger av tio en direkt följd av byråkratisk ligkiltighet för de mest elementära intressena bland arbetarna och även produktionen som sådan. Detta kan också ses som orsaken till bristande punktlighet i utbetalning av löner, dvs det som borde vara av yttersta angelägenhet skjuts i bakgrunden.

Frågan om de s k *överdrifterna* från ledningen är helt lierad med undertryckande av kritik. Många promemorior har författats mot överdrifterna. En hel del ”fall” har tagits upp av kontrollkommissionerna. Men massorna misstror dessa tjänstemäns kamp mot överdrifterna. Även här finns bara en utväg: massorna får inte vara rädda för att tala om vad de tycker. Var förekommer några diskussioner av alla dessa angelägna frågor? Inte på officiella partimöten utan vid sidan av, i hemlighet, och alltid med stor försiktighet. Det var på grund av denna oacceptabla situation som affären med kamrat Lasjevitj m fl uppstod. Den grundläggande lösningen på detta fall måste vara att ändra på förhållandena.

9) Kampen för fred

Att utveckla den internationella revolutionära rörelsen baserad på broderlig solidaritet mellan alla arbetande människor är bästa sättet att garantera Sovjetunionens oökränkbarhet och möjligheterna till fredligt socialistiskt uppbygge. Det skulle emellertid vara ett katastrofalt

misstag att direkt eller indirekt bygga några förhoppningar bland de arbetande massorna om att socialdemokrater eller Amsterdamer, särskilt den brittiska landsorganisationen, med sådana ledare som Thomas och Purcell, skulle vara villiga eller kapabla att leda någon kamp mot imperialismen, militär intervention, osv.

De brittiska kompromissledarna, som så lömskt förrådde de egna arbetarna under generalstrejken och som nu fullföljer sitt förräderi i samband med kolgruvearbetarnas strejk, kommer att förråda det brittiska proletariatet än mer skamlöst – och med det även Sovjetunionen och fredens sak – så fort ett krig hotar. I sina enastående instruktioner till vår delegation i Haag [4 december 1922] sade Lenin att endast om opportunisterna obarmhärtigt avslöjas inför massorna går det att hindra bourgeoisin från att ta arbetarna med överraskning när man åter försöker framprovocera ett krig. ”[det är] enligt min mening allra viktigast att vederlägga den föreställningen, att de närvarande skulle vara motståndare till kriget”, skrev Lenin om ”Amsterdampacifisterna” vid Haagkonferensen, ”att de skulle förstå hur kriget kan och måste överrumpla dem i det mest oväntade ögonblick, att de aldrig så litet skulle erkänna kampen som medel mot kriget, att de aldrig så litet vore i stånd att i kampen mot kriget slå in på en väg, som är förnuftig och leder till målet.”²

Lenin riktade partiets uppmärksamhet framför allt mot det faktum att ”ifråga om kampen mot kriget” framförde också många kommunister ”ohyggligt oriktiga och ohyggligt lättsinniga saker”. ”Jag tror”, skrev han, ”att man måste uppträda med största bestämdhet mot sådana uttalanden, särskilt om de gjorts efter kriget och hänsynslöst angiva namnet på varje dylik talare. Man kan, särskilt där så är lämpligt, mildra sitt omdöme om en sådan talare så mycket man vill, men inte ett enda sådant fall får förtigas, ty ett lättsinnigt förhållande till denna fråga är ett ont, som övergår allt annat och som man absolut inte får ha overseende med.”³

Dessa Lenins ord måste vara något som hålls levande i vårt partis och hela det internationella proletariats medvetande. Det måste göras tydligt för alla att sådana som Thomas, MacDonald och Purcell är lika oförmögna att förhindra en imperialistisk attack som en Tsereteli, Dan eller Kerenskij kunde stoppa det imperialistiska slaktandet.

En ytterst viktig faktor i försvaret av Sovjetunionen, och därmed för att slå vakt om freden över huvud taget, är det oskiljaktiga bandet mellan Röda armén, som växer sig allt starkare, och de arbetande massorna i vårt land och runt om i världen. Alla ekonomiska, politiska och kulturella åtgärder som stärker arbetarklassen inom staten, och stärker dess band med lantarbetarna och fattigbönderna, stärker på samma gång Röda armén och gör sovjeternas land säkrare inför angrepp och stärker fredens sak.

10) Komintern

En korrigerande av partiets klasslinje innebär en korrigerande av den internationella linjen. Alla tveksamma teoretiska nyskapelser måste kastas bort om de ger sken av att segern för det socialistiska uppbygget i vårt land inte vore oskiljaktigt kopplat till framstegen i och resultatet av det europeiska och internationella proletariats kamp för att erövra makten. De koloniala folken kämpar för självständighet. Vi kämpar alla vid samma front. Varje enhet vid varje frontsektor måste göra sitt yttersta utan att vänta på att andra ska ta initiativet. Socialismen kommer att segra i vårt land i oskiljaktig förbindelse med kampen i Orienten mot det imperialistiska oket. Frågan om Komintern och dess politik är ouplösligt förbundet med dess interna politik och i sin tur med tillståndet inom vårt parti, som varit och förblir det ledande partiet inom Komintern. Varje förändring inom vårt parti förs oundvikligen vidare till övriga partier inom Internationalen. Detta åligger oss mer än någonsin att på ett äkta bolsjevikiskt vis

² Lenin, [Notiser till frågan om uppgifterna för vår delegation i Haag](#) (4 december 1922)

³ a.a.

pröva vår linje utifrån en internationell vinkel. Fjortonde kongressen erkände behovet av att andra partier på ett mer självständigt sätt engagerar sig i Kominterns ledning. Men som så många andra, stannade också denna resolution på papperet. Och det är inte någon slump. Djupa tvistefrågor inom Komintern kan bara lösas på ett normalt politiskt och organisatoriskt sätt om normala förhållanden råder i vårt eget parti. Att avgöra meningsskiljaktigheter på ett mekaniskt sätt riskerar att alltmer försvaga den inre solidariteten inom kommunistpartierna och de nära banden dem emellan. För Kominterns del krävs en avgörande vändning mot den väg Lenin fastlade och som visade sig riktig under hans ledning.

11) Om fraktionismen

Under de två år som föregick fjortonde partikongressen fanns ett fraktionsmässigt "Septumvirat" bestående av de sex medlemmarna i politbyrån och centrala kontrollkommissionens ordförande, kamrat Kujbysjev. Denna klick i toppen bestämde i förväg, utan partiets vetskap, över alla frågor som stod på dagordningen hos politbyrån och centralkommittén och bestämde ensidigt över ett antal frågor som över huvud taget inte togs upp i politbyrån. Man fattade beslut på partiets vägnar på ett fraktionsartat vis och medlemmarna var bundna av en inre fraktionsdisciplin. I "Septumviratets" arbete deltog också, förutom Kujbysjev, andra ledare inom centrala kontrollkommissionen som Jaroslavskij, Janson, osv som annars bedriver en hänsynslös kamp mot "fraktioner" och "grupperingar". En liknande fraktionsgruppering på toppnivå har utan tvekan existerat även efter fjortonde kongressen. I Moskva, Leningrad, Charkov och andra större städer har hemliga möten hållits, organiserade av bara en del av den högsta ledningen inom partiapparaten, även om de kontrollerar hela den officiella apparaten. Dessa hemliga möten med några få utvalda är helt fraktionsinriktade till sin karaktär. Hemliga dokument blir uppläsa där och var och en som inte tillhör fraktionen men råkar komma över sådana dokument blir uteslutna ur partiet. Påståendet att "en majoritet" inte kan vara en fraktion är uppenbart absurt. Diskussioner och antagande av resolutioner ska normalt ske inom ramen för normala partiinstanser och inte genom att alla beslut fattats på förhand av en styrande fraktion bakom ryggen på de regelmässiga institutionerna. Den styrande fraktionen har en egen minoritet, som sätter fraktionsdisciplinen över partiets disciplin.

Syftet med hela detta fraktionsmaskineri är att avhända partiet möjligheten att använda normala metoder, som följer partistadgarna, för att göra förändringar av personalen inom partiapparaten och även av dess politik. För varje dag som går hotar denna fraktion alltmer partiets enhet.

Det djupa missnöjet med det styre inom partiet som upprättats efter Lenins död, och det än djupare missnöjet med förändringarna av politiken, leder oundvikligen till oppositionella utbrott och heta dispyter. Men den ledande gruppen fördjupar systematiskt de byråkratiska misstagen i stället för att dra lärdom av nya och alltmer uppenbara fakta och korrigera den politiska linjen. Som utvecklingen av den nuvarande härskande fraktionen visat kan det inte längre råda några tvivel om att oppositionen 1923 i grunden hade rätt i sina varningar om farorna i att vända sig bort från den proletära linjen och om det växande hotet från regimen inom apparaten. Ändå hålls dussintals, ja hundratals, av ledarna för oppositionen 1923, inklusive många gamla arbetarbolsjeviker som är härdade i kampen och främmande för karriärism och inställsamhet, fortfarande utanför partiarbetet trots den återhållsamhet och disciplin de gett prov på. De repressiva åtgärder som efter fjortonde partikongressen vidtagits mot de främsta kadrerna inom Leningradoppositionen kan inte annat väcka den största oro bland de bästa skikten av arbetare inom vårt parti, som vant sig vid att se arbetarkommunisterna i Leningrad som den mest erfarna proletära förtruppen. När tiden var mer än mogen att slå tillbaka den växande kulakfaran inriktade sig den ledande gruppen på att agera mot förtruppen bland arbetarna i Leningrad, som bara gjort sig skyldiga till att varna för denna

fara. Flera hundra av de bästa arbetarna förvisades från Leningrad. Tusentals arbetarkommunisterna, som utgjorde de bästa och mest aktiva delarna inom organisationen i Leningrad, har på ett eller annat sätt avlägsnats från partiarbetet. Att dessa arbetare från Leningrad i huvudsak haft rätt står nu tämligen klart för varje ärlig partimedlem.

Det sår som Leningradorganisationen åsamkats kan bara läkas med en radikal förändring av partiets sätt att fungera internt. Men om man fortsätter på samma sätt som nu råder inget tvivel om att allt fler påtryckningskampanjer, utrensningar och fördrivningar kommer att bli nödvändiga inte bara i Moskva och Leningrad utan även i andra regioner och centra som Donbass, Baku och Ural. Även de kommer snart att decimeras genom repression.

Avvikelsen från Lenin kommer till sitt mest slående uttryck i användandet av beteckningen mensjevism i en strävan att komma undan en bolsjevikisk värdering av de risker som partiets nuvarande kurs innebär. Det är just den mest förkalkade delen av "ledningen" som excellerar i den hållningen. I sin övertygelse om att Sovjetunionen oundvikligt går mot en kapitalistisk degenerering baserar mensjevismen alla sina kalkyler på en brytning mellan arbetarklassen och sovjetstaten, precis som socialistrevolutionärerna (SR) räknar med att de "starka" bönderna ska bryta med sovjetstaten. I själva verket kan mensjevismen, som bourgeoisins agent, bara hoppas på att för någon tid slippa ur sitt obetydliga inflytande om sprickan mellan arbetarklassen och sovjetstaten skulle börja växa. Om man vill hindra detta från att inträffa är det framför allt nödvändigt att urskilja denna spricka i samma stund som den visar sig och inte blunda för den, som byråkraterna gör genom att förneka att man ens behöver ta itu med frågan om att föra sovjetstaten närmare arbetarklassen och de fattiga i byarna. Försköning av verkligheten; officiell optimism i allmänna frågor som rör ekonomin och pessimism i lönefrågor; en önskan att blunda för kulakerna samtidigt som man gynnar dem; otillräcklig hänsyn till bönderna; grova påtryckningsmetoder i arbetarcentra; och vägran att ta till sig lärdomarna från valen till sovjeterna nyligen – *allt detta innebär att reellt och direkt, inte bara verbalt, bana väg för ökat inflytande för mensjevikerna och SR-arna.*

Det är ett gravt självbedrägeri att tro att det går att vidga ramarna för partidemokrati genom mekaniska repressalier mot den s k Oppositionen. Utifrån hela sin erfarenhet kan partiet inte längre sätta någon tilltro till detta försök att dölja verkligheten. Nya sprickor är på gång till följd av tekniken med mekaniska repressalier, nya avskedanden av personer på olika poster, nya uteslutningar ur partiet och nya påtryckningar mot partiet som helhet. Detta system kommer oundvikligen att minska utrymmet för den styrande klikken högst upp, minska ledningens auktoritet och därför tvinga den att ersätta ideologisk auktoritet med fördubblad och tredubblad användning av påtryckningar. Partiet måste till varje pris sätta stopp för denna destruktiva process. Lenin har med sitt exempel visat att fast ledarskap för partiet inte är samma sak som att strypa det.

12) För enhet

Det får inte råda minsta tvivel om att partiet är fullt kapabelt att handskas med alla sina svårigheter. Det skulle vara det mest totala nonsens att tro att partiet inte kan hitta vägen till enighet. Dessutom är det bara vägen till enhet som kan leda till någon utväg. Men för detta krävs en uppmärksam och ärlig bolsjevikisk hållning till de frågor som uppkommer. Vi är emot "evinnerliga" diskussioner, vi är mot all "feberaktig lust till diskussioner". Sådana diskussioner, som påtvingas partiet uppifrån, har stått partiet alltför dyrt. För det mesta bedövar de partiet och åstadkommer ytterst lite för att upplysa eller förbättra det.

Vi föreslår härmed centralkommitténs plenum: låt oss med gemensamma ansträngningar återupprätta ett styre inom partiet som gör det möjligt att lösa alla tvistefrågor i full enlighet med alla partiets traditioner och känslorna och tankarna hos det proletära avantgardet.

Bara på denna grundval är partidemokratien möjlig.

Bara på grundval av partidemokrati är ett sunt kollektivt ledarskap möjligt. Det finns ingen annan väg. Under kampen och arbetet längs denna enda korrekta väg garanterar vi vårt ovillkorliga stöd till centralkommittén i dess helhet.

KOMPLETTERANDE DEKLARATION

Frågan om den s k Lasjevitjaffären, som satts upp på det kommande plenumets dagordning efter ett beslut i politbyrån den 24 juni, omvandlades i sista ögonblicket, genom ett dekret från centrala kontrollkommissionens presidium den 20 juli, till "affären" om kamrat Zinovjev. Vi anser det först av allt nödvändigt att slå fast att det i resolutionsförslaget från centrala kontrollkommissionens presidium inte finns en enda uppgift, inte en enda rapport, inte en enda framkastad misstanke som inte var känd redan för sex veckor sedan då centrala kontrollkommissionens presidium meddelade sitt beslut i frågan om "affären" Lasjevitj m fl. I det dokumentet fanns inte kamrat Zinovjevs namn nämnt. Men i det senaste resolutionsförslaget hävdas det helt kategoriskt att "alla trådar" leder till kamrat Zinovjev i egenskap av ordförande för Komintern. Detta beslut har, vilket är uppenbart för alla, inte fattats av centrala kontrollkommissionens presidium utan av den fraktionsgrupp vars ledare är kamrat Stalin.

Vi står inför ett nytt stadium i genomförandet av en plan som skisserades för länge sedan och som målmedvetet satts i verket. Så tidigt som i det omedelbara efterspelet efter fjortonde partikongressen fördes tämligen omfattande och energiska diskussioner i relativt välinformerade kretsar av partikadrerna – på initiativ av centralkommitténs sekretariat – om behovet av att omorganisera politbyrån genom att göra sig av med ett antal kamrater som funnits med i ledningen på Lenins tid och ersätta dem med nya element som skulle utgöra en pålitlig bas för att stödja kamrat Stalins ledande roll. Denna plan fick stöd av den väl sammansvetsade gruppen kring kamrat Stalin, men stötte på motstånd från andra element som på inget sätt tillhörde någon "Opposition". Det är med största säkerhet förklaringen till den ledande gruppens beslut att genomföra planen bit för bit och begagna sig av varje lägligt tillfälle i detta syfte under varje fas i spelet. Utvidgningen av politbyrån, samtidigt som kamrat Kamenev överfördes till medlemskandidat, var första stadiet i denna på förhand bestämda plan för en radikal omorganisering av partiledningen. Syftet med att låta kamraterna Zinovjev och Trotskij bli kvar i den utvidgade politbyrån, och behålla Kamenev som medlemskandidat, var att ge partiet intryck av att den gamla kärnan bibehölls och därmed dämpa all oro beträffande kompetensen och kvalifikationerna hos den centrala ledningen. Så tidigt som en och en halv månad efter kongressen, på samma gång som den fortsatta kampen mot "den nya Oppositionen", öppnades ett nytt kapitel i kampen mot kamrat Trotskij samtidigt på flera platser, framför allt i Moskva och Charkov, som på en given signal. Vid denna tidpunkt sade ledarna för Moskvaorganisationen öppet vid ett antal möten med aktivister att nästa slag skulle riktas mot kamrat Trotskij. Vissa medlemmar av politbyrån och centralkommittén, som på intet vis tillhörde "Oppositionen" uttryckte sitt ogillande av Moskvaorganisationens ledare och det var ingen hemlighet för något att bakom Moskvaledarna stod centralkommitténs sekretariat. Vid denna tidpunkt fördes ganska omfattande diskussioner i partikretsar, inte bara i Moskva utan på flera andra platser också, om att kamrat Trotskij skulle avlägsnas från politbyrån.

Anklagelserna mot kamrat Lasjevitj innebar inte något väsentligt nytt för den grundläggande planen för en omorganisering av partiledningen, men det fick Stalins grupp att komma med ett antal förändringar för hur planen skulle genomföras. Längre gick planen ut på att rikta första slaget mot kamrat Trotskij och vänta med frågan om Zinovjev till nästa stadium i syfte att låta partiet vänja sig vid den nya ledningen och i varje stadium stället det inför ett fullbordat faktum. "Affären" Lasjevitj, Belenkij m fl tvingade, på grund av deras nära band till kamrat

Zinovjev, den ledande gruppen att ändra ordningsföljd och rikta nästa slag mot kamrat Zinovjev. Det faktum att denna förändring av planerna inte skedde utan vacklan och motstånd är uppenbart genom att, som vi redan framhållit, centrala kontrollkommissionens ursprungliga beslut i "Lasjevitjaffären" inte alls berörde frågan om kamrat Zinovjev trots att alla beståndsdelar i "fallet" fanns med i resolutionsförslaget från centrala kontrollkommissionens presidium och de ingick från det ögonblick då de första anklagelserna riktades mot kamrat Lasjevitj. Det förslag som framlades i allra sista ögonblicket – att avlägsna kamrat Zinovjev från politbyrån – dikterades av den centrala Staligruppen som ett steg på vägen att ersätta den gamla leninistiska partiledningen med en ny – stalinistisk – ledning.

Som tidigare genomförs planen bit för bit. Tills vidare sitter kamrat Trotskij kvar i politbyrån, i första hand för att göra det möjligt att ge partiet sken av att kamrat Zinovjev verkligen avlägsnades på grund av Lasjevitjaffären och i andra hand för att inte skapa onödig oro inom partiet genom alltför tvära beslut. Det kan emellertid inte råda något tvivel om att frågan om kamrat Trotskij och kamrat Kamenev är avgjord på förhand i Stalinkärnans sinnen i så måtto som även de ska bort från ledningen, och fullbordandet av denna plan handlar bara om organisatorisk teknik och lämpliga förevändningar, verkliga eller påhittade. Vad som pågår är en radikal förändring av partiledningen. Den politiska betydelsen av denna förändring har värderats till fullo i vår grundläggande deklaration, som skrevs innan "affären" med kamrat Lasjevitj omvandlades till "affären" med kamrat Zinovjev.

I detta läge återstår bara att tillägga att den helt tydliga svängningen bort från den leninistiska linjen skulle ha inneburit en långt mer energisk utveckling i opportunistisk riktning om den omorganisation av ledningen som Stalins grupp planerat hade omsatts i praktiken. Till-sammans med Lenin, som klart och tydligt formulerade sitt synsätt i det dokument som blivit känt som hans testamente, är vi på basis av de två senaste årens erfarenheter djupt övertygade om att den organisatoriska politik Stalin och hans grupp ägnar sig åt hotar partiet med att dess grundkadrer kommer att malas ner än mer och med nya förändringar bort från klasslinjen. Den fråga som står på spel är ledningen för partiet och partiets öde.

Utifrån det ovan sagda tillbakavisar vi kategoriskt det fraktionsinriktade och djup skadliga förslaget från centrala kontrollkommissionens presidium.

M Bakajev, J Pjatakov, G Lizdin, I Avdejev, M Lasjevitj, G Zinovjev, N Muralov, N Krupskaja, A Peterson, L Trotskij, K Solovjov, L Kamenev, G Jevdokimov

Översättning: Björn Erik Rosin